

بررسی عوامل مدیریتی مؤثر بر نقش ناچا در مواجهه با رفتارهای خسونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال شهر تهران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۶/۲۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۴/۱۳

محمود شهابی^۱، امیر ملکی^۲، محمد سعید ذکایی^۳، محمد آخوندی^۴

از صفحه ۸۳ تا ۱۰۸

چکیده

زمینه و هدف: ناچا به‌عنوان یکی از ارکان مهم مدیریت رفتار تماشاگران، نقش مهمی در کاهش پرخاشگری و هیجانات حاضران در ورزشگاه ایفا می‌کند. هدف اصلی این پژوهش، شناسایی و تبیین نقش عوامل مدیریتی مؤثر بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خسونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال شهر تهران است.

روش‌شناسی: مطالعه حاضر از نظر نوع تحقیق، توصیفی-اکتشافی بوده و با استفاده از روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر، تماشاگران سه مسابقه استقلال - پرسپولیس، نفت - پرسپولیس و استقلال - راه‌آهن در ورزشگاه آزادی هستند که با توجه به تعداد بالای تماشاگران این سه مسابقه به‌طور تقریبی تعداد ۴۰۰ نفر به‌عنوان حجم نمونه تعیین شده است. نحوه انتخاب افراد نیز به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده است. داده‌های مورد نیاز، از طریق پرسش‌نامه محقق ساخته و بر اساس شاخص‌ها و مدل مفهومی، جمع‌آوری شد.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: نتایج تحلیل عاملی تأییدی و آزمون رگرسیون چندمتغیره، حاکی از تأثیر عامل امکانات ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال و نیز وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه به‌عنوان مهم‌ترین عوامل مدیریتی مؤثر بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خسونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران است.

واژه‌های کلیدی: رفتارهای خسونت‌آمیز، عوامل مدیریتی، ناچا، ورزش فوتبال.

۱- دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه علامه طباطبایی

۲- دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه پیام نور

۳- استاد گروه مطالعات فرهنگی دانشگاه علامه طباطبایی

۴- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه پیام نور، نویسنده مسئول، akhoondi56@gmail.com

مقدمه

ورزش در حکم نهادی اجتماعی، با سطوح متعددی از روابط اجتماعی ارتباط دارد و بر عناصر گوناگونی مانند پایگاه اجتماعی، روابط قومی و نژادی، پوشش، زبان و ارزش‌های اجتماعی مردم تأثیر می‌گذارد (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۸). ورزش و فعالیت‌های مربوط به آن، زمان و انرژی فراوانی از افراد هر جامعه را به خود اختصاص داده و جایگاه مهمی در فرهنگ جوامع پیدا کرده است و در این میان و از بین فعالیت‌های گوناگون ورزشی که در همه دنیا انجام می‌شود بی‌تردید فوتبال، پرتعدادترین، پربیننده‌ترین و پرمشارکت‌ترین فعالیت ورزشی است و گسترش روزافزون آن، مرزهای جغرافیایی، نژادی، قومی، سیاسی و عقیدتی را درنوردیده است (کبیری، ۱۳۹۲).

در یک نگاه کلی مبارزه با هولیگانیسم^۱ را می‌توان نیازمند انجام تحقیقات ریشه‌ای و مطالعات اجتماعی در ورزش فوتبال و پیش‌برد راه‌کارهای آموزشی در مدارس و دانشگاه‌ها دانست. هولیگانیسم، پدیده‌ای مرتبط با دیگر پدیده‌های اجتماعی است و نمی‌توان به‌طور مجزا و بدون توجه به دیگر مسائل و دشواری‌های فرهنگی، سیاسی و اجتماعی به مقابله با این معضل پرداخت. حل مشکل هولیگانیسم باید هم به‌صورت مستقیم و کوتاه‌مدت (برای حفظ امنیت مردم و ورزشگاه‌ها) و از طریق ریشه‌ای و درازمدت صورت گیرد (رحمتی، ۱۳۹۰).

از این‌رو پژوهش حاضر از آنجا که درصدد برآمده است تا علل و عوامل مدیریتی مؤثر بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران را شناسایی کرده و راه‌کارهای لازم را که می‌تواند به سیاست‌گذاران و عوامل اجرایی در راستای کاهش بروز چنین رفتارهایی در ورزشگاه‌ها و سالم‌سازی محیط ورزشگاه‌ها کمک کند، ارائه دهد.

بیان مسئله

در یک بازی فوتبال، عوامل بی‌شماری سبب بروز این رفتار ناهنجار در بین تماشاگران می‌شود. اعمال هولیگان‌ها یا همان تماشاگران (در ایران به افراد هولیگان، اصطلاحاً

۱ - به رفتارهای ناهنجار و تخریب‌گرایانه هواداران فوتبال ملند درگیری و نزاع خیابانی، وندالیسم و ارباب آشوب‌گری یا هولیگانیسم فوتبالی می‌گویند.

«تماشاگران» گفته می‌شود) از دید جامعه‌شناسان، رفتارهای جامعه‌ستیزانه و خشونت‌آمیز تلقی می‌شود. این افراد معمولاً قبل یا پس از بازی با طرفداران تیم حریف درگیر شده و سبب مصدوم یا حتی کشته شدن برخی از تماشاگران می‌شوند (دانینگ^۱، ۲۰۱۱). هولیگان‌یسم یا به عبارتی خشونت فوتبالی معمولاً به صورت گروهی رخ می‌دهد و ممکن است در میان آشوبگران، افرادی حضور داشته باشند که هوادار هیچ تیمی نبوده و فقط تحت تأثیر نابهنجاری‌های اجتماعی در صف آشوبگران قرار گیرند (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۸)؛ به‌عنوان نمونه مسائل نژادپرستی که در ایتالیا و به‌ویژه به هنگام انجام مسابقه فوتبال در شهر رم و باشگاه رم یا لاتزیو موضوع مربوط به مباحث نژادپرستی، باعث خشونت‌های ورزشی بسیاری شده است (اسپایج^۲، ۲۰۱۲). در داخل کشورمان هم این موارد در شهر تبریز و به هنگام مسابقه تراکتورسازی تبریز با دیگر تیم‌ها نیز نه با این شدت و به شکل تعصبات قومی، قابل‌ملاحظه است که گهگاه باعث خشونت تماشاگران در زمین بازی یا پس از انجام بازی فوتبال، شده است (رحمتی، ۱۳۹۰).

هرگونه رفتاری که با هدف وارد کردن آسیب به یک یا بیش از یک پدیده صورت گیرد، رفتار خشونت‌آمیز نام می‌گیرد (پیرسون^۳، ۲۰۱۲). خشونت ورزشی عبارت است از، رفتار و کنشی که خارج از قواعد و هنجارهای ورزشی روی می‌دهد و هدف آن آسیب‌رسانی است و این نوع رفتار ارتباط مستقیمی با اهداف رقابتی ورزش ندارد (تری و جکسون^۴، ۲۰۰۸). رفتارهای دلالت بر خشونت ورزشی می‌تواند شامل تحقیر، اهانت، دشنام و توهین یا تلاش برای آسیب فیزیکی باشد. در هر مورد، هدف از رفتار آسیب رساندن به دیگری یا دیگران، یعنی تحمیل درد و رنج به شکل فیزیکی یا روحی- روانی است (آندره و ویلفرد^۵، ۲۰۱۰).

لیکن پرخاشگری و خشونت تماشاگران در محیط‌های ورزشی همچون ورزشگاه‌های کشور و به‌ویژه شهر تهران، امروزه به یکی از معضلات و مشکلات روبه‌رشد در ورزش کشور بدل شده است؛ بنابراین، ناچا به‌عنوان یکی از ارکان مهم مدیریت رفتار تماشاگران، نقش مهمی در کاهش پرخاشگری و هیجانات حاضران در ورزشگاه ایفا

1- Dunning.

2- Spaij.

3- Pearson.

4- Tery and Jakson.

5- Andre & Wilfred

می‌کند؛ بنابراین، پرسش اصلی پژوهش عبارت است از این‌که عوامل مدیریتی مؤثر بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران کدامند؟

مبانی نظری پژوهش

در دهه‌های اخیر، پژوهشگران از چشم‌اندازهای نظری مختلف به تحقیق درباره گستره متنوع آداب، مناسک، ارزش‌ها و الگوهای فرهنگی رایج در ورزش فوتبال، مبادرت کرده‌اند. از جمله موضوعات حائز اهمیتی که به‌ویژه در دو دهه اخیر مورد توجه اندیشمندان علوم انسانی و اجتماعی قرار گرفته، بررسی و تبیین رویدادها و حوادث خشونت‌بار در این ورزش است که گاهی جلوه‌هایی از آن را می‌توان هنگام برگزاری مسابقات ملی و بین‌المللی مشاهده کرد که آشکارترین نمونه رفتارهای خشونت‌آمیز بین طرفداران فوتبال، پدیده اوباشی‌گری است که امروزه به شکل نسبتاً سازمان‌یافته، در کشورهای صاحب فوتبال، به‌ویژه اروپا رواج دارد (شیخ، ۱۳۹۲).

در حال حاضر خشونت‌ها و اغتشاشات به موازات حرفه‌ای شدن ورزش کشور به‌ویژه در استادیوم‌های فوتبال در حال رشد است و در این میان عوامل بسیاری می‌توانند در بروز ناهنجاری و رفتارهای خشونت‌آمیز در میان تماشاگران نقش ایفا کنند که با توجه به اهمیت موضوع که به‌طور کلی می‌تواند عاملی اساسی در پیشرفت ورزش و به‌خصوص فوتبال در کشور ما شود (سیاه تیری و همکاران، ۱۳۹۰). عواملی مانند:

- مدیریت یا راهبرد کنترل و نظارت بر تماشاگران در ورزشگاه که به مسئولان ورزشگاه‌ها اعم از حراست و ناجا مربوط می‌شود که نحوه بلیت‌فروشی، نحوه رسیدگی به تماشاگران در ورزشگاه و راضی نگه داشتن آنها، چگونگی ورود و خروج تماشاگران، امکانات رفاهی و... مربوط می‌شود؛

- محل و مکان برگزاری مسابقه و اینکه کدام تیم میزبان و کدام تیم میهمان است. در واقع، تماشاگران، یکسری انتظارات و توقعاتی دارند از میزبان برگزاری مسابقه که در زمان ورود تماشاگران، میزبان می‌بایستی رعایت کند و شرایط میزبانی را انجام دهد؛

- قوانین و مقررات موجود و چگونگی برگزاری مسابقه؛

- نوع رفتار باشگاه‌ها و نقش کانون هواداران و لیدرهای باشگاه.

پیشینه پژوهش

به‌طور کلی مرور پیشینه پژوهش، چشم‌اندازهای تحلیل را وسعت می‌دهد و محقق را با افکار متخصصان دیگر که تحقیقات و اندیشه‌هایشان ممکن است الهام‌بخش او در کار تحقیق باشند، آشنا می‌کند. در همین راستا، این بخش را با مرور پیشینه تحقیقات مرتبط با موضوع پژوهش، دنبال می‌کنیم:

رضادوست (۱۳۹۳)، در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر میزان بروز رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران شهر اهواز» نتیجه گرفته است که بخشی از دلایل خشونت‌گرایی و درگیری‌ها در میداين ورزشی را باید در عواملی همچون سن افراد، پایگاه اجتماعی- اقتصادی، تأثیرپذیری از همسالان، عملکرد رسانه‌ها، عملکرد ناجا، نارضایتی سیاسی- اجتماعی، جماعت انبوه تماشاگران، تیم‌گرایی و نارضایتی از عوامل محیطی جستجو کرد.

موسوی (۱۳۹۳)، در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر بروز رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران فوتبال در شهر اهواز» نتیجه گرفته است که خشونت تماشاگران تابعی از ویژگی‌های خرده‌فرهنگ تماشاگران، ساختار گروهی تماشاگران و عوامل محیطی مداخله‌گر است.

کبیری (۱۳۹۲)، در مطالعه‌ای با عنوان «عملکرد ناجا در مدیریت رفتار تماشاگران فوتبال (مورد مطالعه: هواداران داماش رشت و ملوان بندر انزلی)»، نتیجه گرفته است که نگرش تماشاگران نسبت به عملکرد ناجا در بیشتر موارد رضایت‌بخش گزارش شده است.

حسینی (۱۳۹۳)، در مطالعه‌ای با عنوان «بررسی جامعه‌شناختی تأثیر عوامل اجتماعی مؤثر بر شکل‌گیری رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران فوتبال در ورزشگاه دوهزار نفری خلخال»، نتیجه گرفته است که بین میزان خشونت در بین تماشاگران فوتبال (متغیر وابسته) با متغیرهای مستقل یادگیری خشونت از محیط خانواده،

یادگیری خشونت از همسالان، یادگیری خشونت از رسانه‌ها و سن، رابطه معنی‌داری وجود دارد.

کلیفورد^۱ (۲۰۰۵)، در پژوهش خود با عنوان «بررسی نقش پلیس در بروز رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران» به این نتیجه رسیده است که رفتار پلیس در قبال تماشاگران، در بروز اوباشگری فوتبال نقش بسیار مهم و تعیین‌کننده‌ای دارد؛ زیرا هم، هواداران را از صحنه آشوب و درگیری دور می‌کند و هم محرک آنان است.

پیرسون^۲ (۲۰۰۶)، در پژوهش خود با عنوان «عوامل مؤثر بر اوباشگری در فوتبال» به این نتیجه رسیده است که اوباشگران فوتبال، اغلب خودجوش هستند، هرچند برخی از آنها از پیش برنامه‌ریزی شده‌اند.

کوبagno و همکارانشان^۳ (۲۰۰۵)، و نیز سوچون و همکارانش (۲۰۰۹)، در تحقیقات خود در مورد اوباشگری و رفتارهای خشونت‌آمیز در فوتبال به این نتیجه رسیده است که خشونت تماشاگران بر داوران در مسابقات فوتبال، تأثیرگذار است.

وانگ^۴ (۲۰۰۷) و سو جیان جو^۵ (۲۰۱۰) در تحقیقات خود با عنوان روش‌ها و راه‌کارهای کاهش اوباشگری و رفتارهای خشونت‌آمیز در فوتبال به این نتایج رسیده‌اند که برای جلوگیری و کنترل خشونت در ورزش، نخست باید تشخیص داده شود که چه الگویی باید به تماشاگر داده شده و در مرحله دوم، ریشه‌های بروز خشونت در مراکز مختلف باید جستجو و برطرف شود. داوران، سومین رکن ورزشی را پس از مربیان و بازیکنان تشکیل می‌دهند.

اسپایج^۶ (۲۰۱۱)، در پژوهش خود با عنوان «اوباشگری و رفتارهای وندالیستیک تماشاگران فوتبال» به این نتیجه رسید که اوباشگری و رفتارهای وندالیستیک تماشاگران فوتبال تحت تأثیر شش عامل اصلی شکل می‌گیرد، از جمله هیجان‌زدگی و

1- Cliford.

2- Pearson.

3- Kobagno

4- Sochon

5- Vang.

6- So jian jo

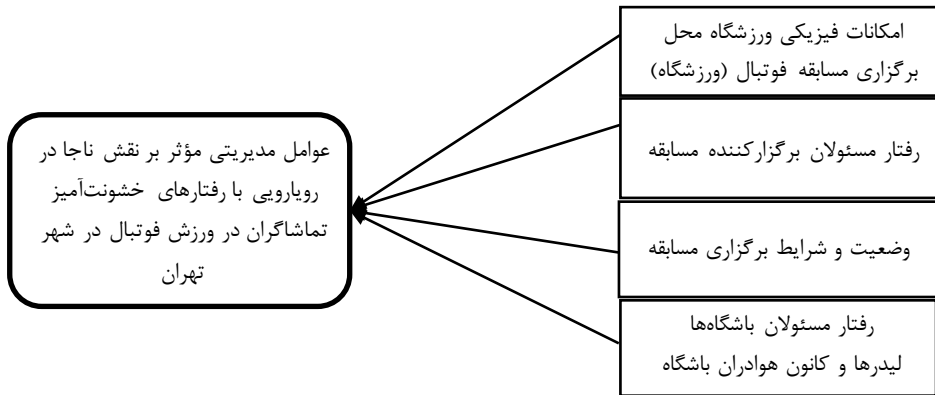
7- Spaij.

برانگیختگی هیجانی خوشایند، ایجاد هویت مردانه و خشن، هویت‌یابی‌های منطقه‌ای و محلی، مدیریت فردی و جمعی شهرت، ایجاد احساس همبستگی و تعلق و خودمختاری. بودین و روبن^۱ (۲۰۱۲)، در پژوهش خود با عنوان «اوباشگری و رفتارهای خشونت‌آمیز در فوتبال» به این نتیجه رسیده‌اند که اوباشگری در بین گروهی از هواداران فوتبال، در داخل و خارج استادیوم‌ها بروز می‌کند و بیشتر اوقات افراد جوان مرتکب آن می‌شوند.

هم‌چنین تحقیقات نویل و همکارانش^۲ (۲۰۱۳)، در پژوهشی با عنوان «رفتار داوری و اوباشگری در فوتبال» به این نتیجه رسید که رفتار تماشاچیان و سروصدا و فحاشی آنها بر روند تصمیم‌گیری داوران تأثیر منفی داشته و موجب افزایش اشتباهات داوری می‌شود.

مدل مفهومی پژوهش

در مجموع بررسی پژوهش‌های گذشته در کشورهای مختلف جهان و ایران، از جمله پژوهش‌های (رحمتی، ۱۳۹۰)، (رضادوست، ۱۳۹۳) و (آندرف^۳، ۲۰۱۴) بر نقش پلیس به‌عنوان یکی از عوامل مدیریتی در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران صحنه گذاشته و به آن باور داشته‌اند.

نمودار شماره (۱): مدل پژوهش (برگرفته از نتایج مطالعات داخلی و خارجی).

1- Bodin & Roben.
2- Noil and et al.
3- Andreff.

فرضیه‌های پژوهش

- امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیر معنی‌داری دارد؛
- رفتار مسئولان برگزارکننده مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران؛ تأثیر معنی‌داری دارد؛
- وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران؛ تأثیر معنی‌داری دارد؛
- مسئولین باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیر معنی‌داری دارند؛
- میزان تأثیر و سهم هر یک از عوامل مدیریتی مؤثر بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران (امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری، رفتار مسئولان برگزارکننده، وضعیت و شرایط برگزاری و مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه) متفاوت است.

روش‌شناسی پژوهش

مطالعه حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از نظر نوع تحقیق یا نحوه گردآوری داده‌ها نیز، از نوع تحقیقات توصیفی-اکتشافی که با استفاده از روش پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش حاضر، تماشاگران سه مسابقه استقلال- پرسپولیس، نفت- پرسپولیس و استقلال- راه‌آهن در ورزشگاه آزادی هستند که با توجه به تعداد بالای تماشاگران این سه مسابقه به‌طور تقریبی تعداد ۴۰۰ نفر به‌عنوان حجم نمونه، تعیین شده است. نحوه انتخاب افراد نیز به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده است. بدین ترتیب که در طول ۳ بازی به‌صورت کاملاً تصادفی ساده، تعدادی تماشاگر از طیف‌های مختلف سنی و در جایگاه‌های مختلف ورزشگاه انتخاب شده‌اند.

ابزار پژوهش شامل پرسش‌نامه خودساخته توسط پژوهشگر و اهداف پژوهش است. به‌منظور تعیین روایی پرسش‌نامه با استفاده از نظرات، صاحب‌نظران و متخصصان دیگر، مشورت‌های لازم انجام شده و سپس با استفاده از نظرات اصلاحی آنان پرسش‌نامه تعدیل شده و پس از انجام اصلاحات نهایی، پرسش‌نامه‌ها در میان جامعه آماری، تکمیل شده است. در مطالعه حاضر برای محاسبه قابلیت اعتماد پرسش‌نامه‌ها، یک گروه ۲۵ نفری از جامعه آماری انتخاب شده و پرسش‌نامه‌ها در بین آنها توزیع و تکمیل شده و سپس از طریق آلفای کرونباخ، ضریب همسانی درونی گویه‌های مربوط به مقیاس‌های مختلف پرسش‌نامه برابر با $0/۸۵$ به‌دست آمده است. این نتیجه نشان از میزان بالای آلفا و مناسب بودن ابزار پرسش‌نامه به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات است. روش‌های تجزیه‌وتحلیل نیز، تحلیل عاملی اکتشافی، آزمون فریدمن، آزمون t تک نمونه‌ای و آزمون رگرسیون چندمتغیره است.

یافته‌های پژوهش

- آزمون تحلیل عاملی اکتشافی

معمولاً در تحقیقات اجتماعی و اقتصادی به دلیل ماهیت کار و مقیاس متغیرهای مورد سنجش، با حجم زیادی از متغیرها (گویه‌ها) روبه‌رو هستیم. از طرفی نیز محقق برای تحلیل بهتر و دقیق‌تر داده‌ها و رسیدن به نتایجی علمی‌تر و درعین‌حال عملیاتی‌تر، به دنبال آن است که از یک طرف حجم داده‌ها را کاهش دهد و از طرف دیگر ساختار جدیدی را برای داده‌های خود تشکیل دهد. روش آماری که برای نیل به این مقصود در نرم‌افزار SPSS تعبیه شده است، روش تحلیل عاملی اکتشافی است. هدف اصلی تحلیل عاملی اکتشافی، مطالعه نظم و ساختار موجود در داده‌های چندمتغیره است.

بنابراین، اساس تحلیل عاملی اکتشافی بر دو آزمون مبتنی است که هر دو این آزمون، نشان می‌دهد که آیا داده‌های مورد نظر برای تحلیل عاملی مناسب هستند یا خیر؟ به عبارتی در انجام تحلیل عاملی ابتدا باید از این مسئله اطمینان حاصل کرد که آیا می‌توان داده‌های موجود را تقلیل داده و به چند عامل پنهانی کاهش داد یا خیر؟ برای درک این مسئله، دو آزمون KMO^1 و بارتلت در روش تحلیل عاملی وجود دارد. در

1 - Keiser-Meyer Olkin Measure of Sampling Adequacy

رابطه با مقدار (KMO)، نتایج تحلیل عاملی (۰/۸۳) حکایت از مناسب بودن داده‌ها و متغیرهای مورد نظر جهت انجام تحلیل عاملی و یا به عبارتی روشن‌تر، تقلیل داده‌ها به یک سری عوامل بنیادی و پنهانی است. آزمون بارتلت ۲ در سطح خطای کمتر از ۰/۰۱ معنی‌دار است که نشانگر آن است که ماتریس همبستگی عامل‌ها با گویه‌ها و متغیرها، یک ماتریس واحد نیست. بدین معنا که، از یک طرف همبستگی درون‌گویه‌ای مناسب بوده و از طرف دیگر نیز، همبستگی هر عامل با مجموعه گویه‌ها و با همبستگی عوامل دیگر با مجموعه گویه‌های دیگر تفاوت دارد.

در مجموع ۲۷ گویه، ۴ عامل ساخته شده است. عامل‌های اول تا چهارم به ترتیب توانسته‌اند ۲۵/۱، ۲۰/۱، ۱۶/۱ و ۸/۱ از واریانس و تغییرات مجموعه متغیرها را تعیین کنند. در مجموع ۴ عامل فوق‌الذکر، ۶۹/۴ درصد از واریانس کل عوامل و مؤلفه‌های مدیریتی مؤثر بر نقش نیروی انتظامی در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگرها در ورزش فوتبال در شهر تهران را تشکیل داده‌اند؛ بنابراین، این عامل‌ها به دلیل سنخیت ماهیت و مقدار بار عاملی‌شان در ۴ طبقه یا مقوله جای گرفته‌اند:

جدول شماره (۱): ماتریس همبستگی عامل‌ها بعد از چرخش

عوامل		عوامل		گویه‌ها
عامل اول:	عامل دوم:	عامل سوم:	عامل چهارم:	
امکانات فیزیکی ورزشگاه	شرایط برگزاری مسابقه	رفتار مسئولان برگزاری مسابقه	رفتار مسئولان باشگاه و لیدرها و ...	نظافت و بهداشت سرویس‌های عمومی
۰/۸۷	۰/۷۱	۰/۸۱	۰/۷۷	آبخوری و آب‌سردکن ورزشگاه
۰/۷۱	۰/۸۱	۰/۷۷	۰/۶۹	کیفیت صندلی‌های محل نشستن در طبقه اول
۰/۸۱	۰/۷۷	۰/۶۹	۰/۷۰	کیفیت سکوه‌های محل نشیمن در طبقه دوم
۰/۷۷	۰/۶۹	۰/۷۰		امکانات رفاهی از جمله تغذیه و محل استراحت و نمازخانه
۰/۶۹	۰/۷۰			در دسترس بودن وسایل حمل‌ونقل در اطراف ورزشگاه
۰/۷۰				

عوامل				گوبه‌ها
عامل اول:	عامل دوم:	عامل سوم:	عامل چهارم:	
امکانات	شرایط	رفتار مسئولان	رفتار مسئولان	
فیزیکی	برگزاری	برگزاری مسابقه	باشگاه و لیدرها و ...	
ورزشگاه	مسابقه	مسابقه	...	
۰/۸۲				تمیز بودن محیط ورزشگاه
۰/۶۹				جذابیت‌های رفاهی و بصری ورزشگاه
۰/۷۷				وضعیت بلیت‌فروشی
۰/۷۹				رفتار متصدیان ورزشگاه
۰/۸۰				رفتار مسئولان ناجا
۰/۷۶				رفتار نیروهای بازرسی و نحوه بازرسی
۰/۶۶				زمان‌بندی مناسب ورود و خروج صحیح تماشاگران
۰/۷۷				کنترل صحیح و مناسب درب‌های ورودی و خروجی ورزشگاه
۰/۸۱				ترافیک سنگین در زمان برگزاری مسابقه در اطراف ورزشگاه موجب عصبانیت تماشاگران و بروز خشونت آنها در زمان برگزاری مسابقه می‌شود.
۰/۶۹				از طریق نوع پوشش و با همراه آوردن وسایل ممنوع، مخالف خودم را نسبت به برخی از رفتارهای ناجا ابراز می‌کنم.
۰/۷۰				با نادیده گرفتن قوانین انضباطی ورزشگاه، می‌خواهم بی‌زاری خود را از وجود ناجا در ورزشگاه نشان دهم.
۰/۸۲				فکر می‌کنم وجود ناجا در ورزشگاه لازم است و با حضور آنها به شکل فعلی در ورزشگاه موافقم.
۰/۶۹				مدیریت و کنترل ورودی‌ها و خروجی‌های ورزشگاه در زمان مسابقه را مناسب و مطلوب می‌دانم.
۰/۸۷				برنامه‌های در نظر گرفته‌شده از سوی مسئولان در بین دو نیمه برگزاری مسابقه را مطلوب و مناسب و مفرح نمی‌دانم.

عوامل				گویه‌ها
عامل اول:	عامل دوم:	عامل سوم:	عامل چهارم:	
امکانات	شرایط	رفتار مسئولان	رفتار مسئولان	
فیزیکی	برگزاری	برگزاری مسابقه	باشگاه و لیدرها و ...	
ورزشگاه	مسابقه	مسابقه	...	
		۰/۷۸		به نظر من نظم برقراری مسابقه فوتبال در ورزشگاه به شکل مطلوب و مناسبی وجود دارد.
		۰/۷۱		مسئولان باشگاه به نحو مناسب و مطلوبی از طرفداران حمایت کرده و به فکر هوادار هستند.
		۰/۸۱		کارکنان و هیئت‌مدیره باشگاه کارهای فرهنگی و اجتماعی خوبی را برای باشگاه تا به امروز تدارک دیده‌اند.
		۰/۷۷		هیچ‌گونه برنامه‌ریزی مناسب و مطلوب از طرف باشگاه برای حمایت از هواداران و برقراری بهترین شرایط برای آنها در زمان مسابقه وجود ندارد.
		۰/۷۱		وظیفه خودم می‌دانم از لیدرهای تیمم حمایت کنم و در زمان مسابقه از لیدرها حرف‌شنوی دارم.
		۰/۸۱		به وجود کانون هواداران باشگاه کاملاً اعتقاد دارم و از اقدامات و فعالیت‌های آنها را مؤثر می‌دانم.
		۰/۷۷		ارتباط و تعامل خوبی بین بازیکنان و مربیان و تماشاگران وجود ندارد.

آزمون فریدمن

در این پژوهش نیز به‌منظور اولویت‌بندی میانگین عوامل مدیریتی مؤثر بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال شهر تهران، از آزمون ناپارامتری فریدمن استفاده شده است:

جدول شماره (۲): نتایج حاصل از آزمون فریدمن.

میانگین رتبه	عوامل و مؤلفه‌ها
۱۵/۶	امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال (استادیوم)
۱۲/۷	وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه
۸/۱	رفتار مسئولان برگزاری مسابقه
۶/۱	رفتار مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه

$$X^2 = 412/116 \quad d.f = 3 \quad P < 0/01$$

بنابراین مقایسه میانگین رتبه عوامل و مؤلفه‌های مدیریتی مؤثر بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران از دیدگاه پاسخ‌گویان نشان از آن دارد که امکانات ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال (۱۵/۶) و وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه (۱۲/۷) بیشترین میانگین را به لحاظ تأثیرپذیری بر عوامل و مؤلفه‌های مدیریتی مؤثر بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران داشته و در مقابل کمترین میانگین نیز مربوط به رفتار مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه (۶/۱) و رفتار مسئولین برگزاری مسابقه (۸/۱) بوده است.

آزمون فرضیه‌ها

در این آزمون فرضیه مطرح‌شده در مورد میانگین جامعه در سطح خطای (α) مورد بررسی قرار می‌گیرد. این آزمون برای متغیرهای کمی به‌کار می‌رود و در مواردی برای تشخیص تأثیر یا عدم تأثیر یک متغیر در وضعیت مورد بررسی استفاده می‌شود.

فرضیات مطرح‌شده جهت آزمون به قرار زیر است:

$$H_0 \text{ (نقیض ادعا): متغیر در پدیده موردنظر مؤثر نیست. } H_0 = \mu \leq 3$$

$$H_1 \text{ (ادعا): متغیر در پدیده موردنظر مؤثر است. } H_1 = \mu > 3$$

آزمون فرضیه اول

«امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال شهر تهران، تأثیر معنی‌داری دارد.»

فرض (H_0): امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال شهر تهران، تأثیر معنی‌داری ندارد.

فرض (H_1): امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال شهر تهران، تأثیر معنی‌داری دارد.

جدول شماره (۳): خروجی آزمون تی تک نمونه‌ای فرضیه اول

متغیر	میانگین	انحراف معیار	Sig	مقدار t	نتیجه
امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال	۳/۱۱۸۰	۰/۹۰۹۸۶	* ۰/۰۱۸	۲/۵۵۶	تأیید H_1

* = سطح اطمینان ۰/۰۵ یا ($P < ۰/۰۵$)

با توجه به مقدار آزمون t تک نمونه‌ای (۲/۵۵) و سطح معنی‌داری ۰/۰۵ با فاصله اطمینان ۰/۹۵ ملاحظه می‌شود که فرض H_0 تحقیق، دال بر عدم تأثیر امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، رد شده و فرض H_1 تحقیق، مبنی بر تأثیر امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأیید می‌شود؛ بنابراین، امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیرگذار بوده است. ضمن آنکه با توجه به اینکه میانگین (۳/۱) بوده است، می‌توان نتیجه گرفت که امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیرگذار بوده است.

آزمون فرضیه دوم

«رفتار مسئولان برگزارکننده مسابقه فوتبال (حراست و ناجا) به عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال شهر تهران، تأثیر معنی‌داری دارد.»

فرض (H_0): رفتار مسئولان برگزارکننده مسابقه فوتبال (حراست و ناجا) به عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیر معنی‌داری ندارد.

فرض (H_1): رفتار مسئولان برگزارکننده مسابقه فوتبال (حراست و ناجا) به عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیر معنی‌داری دارد.

جدول شماره (۴): خروجی آزمون تی تک نمونه‌ای فرضیه دوم

نتیجه	مقدار t	Sig	انحراف معیار	میانگین	متغیر
H_1 تأیید	۲/۲۳۵	*۰/۰۲۶	۱/۰۵۶۳۰	۳/۱۱۹۹	رفتار مسئولان برگزارکننده مسابقه فوتبال

*= سطح اطمینان ۹۵٪ یا ($P < ۰/۰۵$)

با توجه به مقدار آزمون t تک نمونه‌ای (۲/۲۳) و سطح معنی‌داری ۰/۰۵ با فاصله اطمینان ۰/۹۵ ملاحظه می‌شود که فرض H_0 تحقیق، دال بر عدم تأثیر رفتار مسئولان برگزارکننده مسابقه فوتبال به عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، رد شده و فرض H_1 تحقیق، مبنی بر تأثیر رفتار مسئولان برگزارکننده مسابقه فوتبال به عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأیید می‌شود؛ بنابراین، رفتار مسئولان برگزارکننده مسابقه فوتبال به عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیرگذار بوده است. ضمن آنکه با توجه به اینکه میانگین (۳/۱) بوده است، می‌توان نتیجه گرفت که رفتار مسئولان برگزارکننده مسابقه فوتبال به عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیرگذار بوده است.

آزمون فرضیه سوم

«وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیر معنی‌داری دارد.»

فرض (H_0): وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیر معنی‌داری ندارد.

فرض (H_1): وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیر معنی‌داری دارد.

جدول شماره (۵): خروجی آزمون تی تک نمونه‌ای برای فرضیه سوم

متغیر	میانگین	انحراف معیار	Sig	مقدار t	نتیجه
وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه فوتبال	۳/۳۹۶۴	۰/۶۵۸۳۱	۰/۰۰۰**	۳/۸۶۱	تأیید H_1

**= سطح اطمینان ۹۹٪ یا ($P < ۰/۰۱$)

با توجه به مقدار آزمون t تک نمونه‌ای (۳/۸۶) و سطح معنی‌داری ۰/۰۱ با فاصله اطمینان ۰/۹۹ ملاحظه می‌شود که فرض H_0 تحقیق، دال بر عدم تأثیر وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، رد شده و فرض H_1 تحقیق، مبنی بر تأثیر وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأیید می‌شود؛ بنابراین، وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیرگذار بوده است. ضمن آنکه با توجه به این که میانگین (۳/۳) بوده است، می‌توان نتیجه گرفت که وضعیت و شرایط برگزاری مسابقه

فوتبال به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران تأثیرگذار بوده است.

آزمون فرضیه چهارم

«مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیر معنی‌داری دارند.»

فرض (H_0): مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیر معنی‌داری دارند.

فرض (H_1): مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیر معنی‌داری دارند.

جدول شماره (۶): خروجی آزمون تی تک نمونه‌ای برای فرضیه سوم.

متغیر	میانگین	انحراف معیار	Sig	مقدار t	نتیجه
مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه	۳/۳۹۶۴	۰/۶۵۸۳۱	۰/۰۰۰**	۳/۸۶۱	تأیید H_1

**= سطح اطمینان ۹۹٪ یا ($P < ۰/۰۱$)

با توجه به مقدار آزمون t تک نمونه‌ای (۳/۸۶) و سطح معنی‌داری ۰/۰۱ با فاصله اطمینان ۰/۹۹ ملاحظه می‌شود که فرض H_0 تحقیق، دال بر عدم تأثیر مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، رد شده و فرض H_1 تحقیق، مبنی بر تأثیر مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأیید می‌شود؛ بنابراین، مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناچا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، تأثیرگذار بوده است. ضمن

آنکه با توجه به اینکه میانگین (۳/۳) بوده است، می‌توان نتیجه گرفت که مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه به‌عنوان عوامل مدیریتی بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران تأثیرگذار بوده است.

آزمون رگرسیون چندمتغیره

فرضیه ۵: میزان تأثیر و سهم هر یک از عوامل مدیریتی مؤثر بر نقش ناجا در رویارویی با رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران (امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری، رفتار مسئولان برگزارکننده، وضعیت و شرایط برگزاری و مسئولان باشگاه‌ها، لیدرها و کانون هواداران باشگاه) متفاوت است.

در مطالعه حاضر، برای پیش‌بینی و تعیین میزان متغیر وابسته رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، از روش تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شد که طی آن، ابتدا تأثیر هر متغیر مستقل بر متغیر وابسته با استفاده از روش گام‌به‌گام^۱ تعیین شد و سپس، با استفاده از روش هم‌زمان^۲، مجموعاً و به یک‌دفعه مورد آزمون تحلیل رگرسیون چندمتغیره قرار گرفتند.

بر اساس نتایج این تحلیل رگرسیون، متغیرهای امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری (با ضریب تأثیر ۰/۴۳)، رفتار مسئولین برگزارکننده (با ضریب تأثیر ۰/۳۱)، وضعیت و شرایط برگزاری و مسئولان باشگاه‌ها (با ضریب تأثیر ۰/۲۱) و لیدرها و کانون هواداران باشگاه (با ضریب تأثیر ۰/۱۴) به ترتیب بیشترین ضریب تأثیر رگرسیون استاندارد شده را بر متغیر وابسته رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران داشته‌اند.

ضمن آنکه، بر اساس مقدار ضریب همبستگی چندگانه با $R(0/79)$ ، همبستگی آماری قوی‌ای بین مجموعه متغیرهای مستقل و متغیر وابسته رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران وجود دارد. مقدار ضریب تعیین یا R_2 نیز که

1 - Stepwise
2 - Enter

برابر با ۰/۶۲ است، نشانگر تبیین ۰/۶۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران توسط مجموعه متغیرهای مستقل در نظر گرفته شده است.

و مقدار آزمون F (۳۹/۲۳) نیز نشانگر قابلیت بالا و مناسب مدل و طبیعتاً تبیین تغییرات متغیر وابسته رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران توسط مجموعه متغیرهای مستقل است.

۱- اولین متغیر، متغیر امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری با مجموع ضریب مسیر ۰/۴۳ بوده است. نتایج نشان از آن دارد که افزایش یک انحراف معیار در متغیر مستقل امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری، با افزایش ۰/۴۳ انحراف معیار در متغیر وابسته رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران همراه است.

۲- متغیر بعدی، متغیر رفتار مسئولان برگزارکننده با ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده ۰/۳۱ بوده است. بر اساس این مقدار ضریب، به ازای افزایش یک انحراف معیار در متغیر مستقل رفتار مسئولان برگزارکننده، با افزایش ۰/۳۱ انحراف معیار در متغیر وابسته رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران همراه است.

۳- سومین متغیری که بیشترین تأثیر رگرسیونی استاندارد شده را بر متغیر وابسته رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران داشته است، متغیر وضعیت و شرایط برگزاری و مسئولان باشگاه‌ها با ضریب تأثیر ۰/۲۱ بوده است؛ از این رو، قابل اشاره است که افزایش یک انحراف معیار در متغیر مستقل وضعیت و شرایط برگزاری و مسئولان باشگاه‌ها، با افزایش ۰/۲۱ انحراف معیار در متغیر وابسته رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران همراه است.

۴- متغیر لیدرها و کانون هواداران باشگاه با ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده ۰/۱۴، این متغیر با بیشترین ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده بر متغیر وابسته رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران بوده

است. این مقدار ضریب تأثیر گویای افزایش ۰/۱۴ انحراف معیار در متغیر وابسته رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران، به ازای افزایش یک انحراف معیار در متغیر مستقل لیدرها و کانون هواداران باشگاه است. از این رو، با توجه به مجموعه ضرایب تأثیر رگرسیونی فوق، معادله رگرسیونی نیز بدین صورت خواهد بود که:

$$+ (رفتار مسئولان برگزارکننده) ۰/۳۱ + (امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری) ۰/۴۳ = Y \text{ (رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران)}$$

$$+ (لیدرها و کانون هواداران باشگاه) ۰/۱۴ + (وضعیت و شرایط برگزاری و مسئولان باشگاه‌ها) (۰/۲۱)$$

جدول زیر و مدل تبعی آن، نتایج حاصل از تحلیل رگرسیونی رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران را نمایش می‌دهند:

جدول شماره (۷): نتایج حاصل از تحلیل رگرسیونی عوامل مدیریتی مؤثر بر رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران

ردیف	نام متغیر	B	SEB	Beta	t	P
۱	$Y =$ رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران	-	-	-	-	-
۲	Constant = عدد ثابت	۷/۱۳	۰/۰۵۱	-	۵/۹۳	۰/۰۱
۳	$X_1 =$ امکانات فیزیکی ورزشگاه محل برگزاری	۰/۴۶	۰/۰۵	۰/۴۳	۷/۹۰	۰/۰۱
۴	$X_2 =$ رفتار مسئولین برگزارکننده	۰/۳۲	۰/۰۵	۰/۳۱	۶/۲۶	۰/۰۱
۵	$X_3 =$ وضعیت و شرایط برگزاری و مسئولین باشگاه‌ها	۰/۱۹	۰/۰۵	۰/۲۱	۳/۶۸	۰/۰۱
۶	$X_4 =$ لیدرها و کانون هواداران باشگاه	۰/۱۲	۰/۰۴	۰/۱۴	۲/۵۶	۰/۰۵
$R=۰/۷۹ \quad R^2=۰/۶۲ \quad F=۳۹/۲۳ \quad P<۰/۰۱$						

متغیر وابسته $Y =$

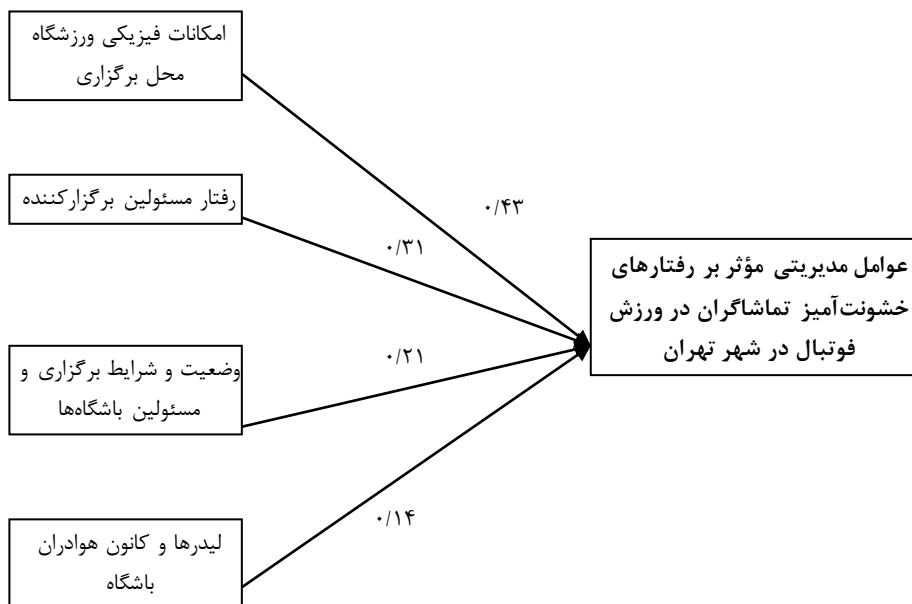
ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد نشده $B =$

ضریب تأثیر رگرسیونی استاندارد شده $Beta =$

ضریب اشتباه برآورد $SEB =$

تأثیر بین حضور هر متغیر مستقل در مدل $t =$

سطح معنی‌داری تأثیر نسبی حضور هر متغیر مستقل در مدل $P =$

نمودار شماره (۲): مدل رگرسیونی عوامل مؤثر بر رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران در ورزش فوتبال در شهر تهران.

بحث و نتیجه‌گیری

هر نوع درگیری و مشغولیت در امر ورزش را می‌توان به‌مثابه یک پدیده اجتماعی تلقی کرد که نه‌تنها مستلزم تحلیل دقیق است، بلکه حدود مربوط به آن نیز باید در هر دیدگاه مورد شناسایی قرار گیرد. هیچ دیدگاه واحدی قادر نیست به‌تنهایی کل یک پدیده اجتماعی را دربر گیرد و این امر مانند سایر فعالیت‌های انسانی در مورد پدیده خشونت و پرخاشگری نیز صدق می‌کند.

نتایج کار (رضادوست، ۱۳۹۳) با عنوان بررسی عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر میزان بروز رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران شهر اهواز نتیجه گرفته است که بر عملکرد ناجا به‌عنوان یکی از عوامل مدیریتی در بروز رفتارهای خشونت‌آمیز باور و اذعان دارد با نتایج پژوهش حاضر در انطباق کامل است. هم‌چنین نتایج پژوهش (کبیری، ۱۳۹۲) با عنوان بررسی عملکرد ناجا در مدیریت رفتار تماشاگران فوتبال (مورد مطالعه: هواداران داماش رشت و ملوان بندر انزلی) که بر رضایت‌بخش بودن نگرش تماشاگران نسبت به عملکرد ناجا در بیشتر موارد اذعان داشته است با نتایج پژوهش حاضر مبنی بر تأثیر رفتار

مسئولین برگزارکننده از جمله ناجا در کاهش رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران یک مسابقه فوتبال، کاملاً مطابقت داشته است.

در عین حال نتایج و یافته‌های به‌دست آمده از پژوهش (حسینی، ۱۳۹۳) با عنوان بررسی جامعه‌شناختی تأثیر عوامل اجتماعی مؤثر بر شکل‌گیری رفتارهای خشونت‌آمیز تماشاگران فوتبال در ورزشگاه دوهزار نفری خلخال که بر یادگیری خشونت از رسانه‌ها و نقش کانون هواداران و باشگاه‌ها با رفتارهای خشونت‌آمیز، صحنه گذاشته است با نتایج پژوهش حاضر دال بر تأثیر کانون هواداران و باشگاه‌های فوتبال و نقش فرهنگی و آموزشی آنها، کاملاً مطابقت داشته است.

همچنین پژوهش (کلیفورد استوت، ۲۰۰۵) بر نقش مهم و تعیین‌کننده رفتار پلیس در قبال تماشاگران، در بروز اوباشگری فوتبال؛ کاملاً اذعان داشته با نتایج پژوهش حاضر بر تأثیر نقش نیروهای برگزارکننده مسابقه و ناجا به‌عنوان عامل مدیریتی، در مطابقت و انطباق کامل بوده است. از سوی دیگر (رامون اسپایچ، ۲۰۱۱) نیز از عامل مدیریت فردی و جمعی به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر بر بروز رفتارهای خشونت‌آمیز اوباشگران در فوتبال نام برده است که در مطابقت کامل با نتایج و یافته‌های به‌دست آمده از پژوهش حاضر بوده است و نتایج و یافته‌های پژوهش را تأیید کرده است.

پیشنهادها

الف - تدابیر و راه‌کارهای امنیتی - انتظامی

۱- کسب اطلاعات از فعالیت اوباشان: نخستین گام برای شناخت، کسب اطلاعات است. در این جهت مأموران مخفی با نفوذ به داخل محافل اوباشان، می‌توانند آنان را کاملاً مورد شناسایی قرار داده و پرونده کاملی از آنان تنظیم کنند.

۲- توقیف و احضار سرکردگان اوباشان: از اقدامات جالب و اجباری پلیس انگلیس، عملیات «ضربت صبحگاهی» است. بر اساس این طرح مأموران پلیس پیش از موعد برگزاری یک مسابقه مهم و حساس به آدرس افراد خاص که قبلاً در نتیجه تحقیق و بررسی انجام‌شده کسب شده یا به اقامتگاه‌های متعدد افراد شناسایی شده مراجعه می‌کنند.

۳- بهره‌گیری از دوربین‌های مداربسته: استفاده هدفمند از دوربین‌های مداربسته در استادیوم‌ها و فضاهای حوالی استادیوم‌ها و اوباشان و مظنونین و نگهداری تمامی این سوابق در قرارگاه‌های پلیس در جهت کنترل جریان‌ات خشونت‌گرا بسیار مهم و مفید است.

۴- نصب خطوط تلفن قرمز: نصب چند خط تلفن مستقیم موسوم به تلفن قرمز در نقاط مشخص از استادیوم‌ها یا خارج آنها تدبیر قابل‌طرح دیگر است. این تلفن‌ها به سهولت در دسترس مردم بوده و آنان به راحتی در تمام طول شبانه‌روز می‌توانند اطلاعات خود پیرامون اوباشان را به اطلاع پلیس برسانند.

۵- شناسایی و جلوگیری از ورود افراد ناباب و غیرمتعادل به ورزشگاه‌ها: تأثیر متغیرهایی مانند سابقه دعوا، نزاع و رفتار مجرمانه در بروز رفتار خشونت‌آمیز، ضرورت شناسایی عاملین خراب‌کاری که دارای سوابق کیفری و جنایی هستند را مطرح می‌کند.

۶- استفاده از مأموران مجرب در امر کنترل ورزشگاه‌ها: معمولاً مأمورین نیروی انتظامی حاضر در ورزشگاه‌ها اجازه می‌دهند که اول جنجال در ورزشگاه‌ها شروع شود و بعد وارد عمل شوند که این، امر نادرستی است.

ب- تدابیر اجتماعی-روانی

۱- برجسته‌سازی اخلاقیات: تشویق و ترغیب همه انسان‌ها به رعایت اصول اخلاقی و انسانی را باید یکی از پایه‌های ثابت در امر آموزش دانست. تماشاگران فوتبال از این قاعده مستثنا نیستند و با توجه به میانگین سنی پایین آنان و نیز تأثیرپذیری فرد از جمع، به‌کارگیری روش‌های غیرمستقیم را کاملاً مفید می‌نمایاند. حتی در حاشیه یکی از برترین لیگ‌های حرفه‌ای فوتبال جهان یعنی انگلیس هم این موضوع مورد توجه قرار دارد. در آن کشور شرکت‌های تجاری، طی یک مقطع زمانی، شکل‌گیری و ایجاد فضایی آمیخته به اصول اخلاقی را تقبل کردند و با انتشار عکس، پوستر و جزواتی که با تصاویر غم‌انگیز و حوادث رقت‌آور گذشته آمیخته بود و نیز انتشار نشریاتی توأم با جوایز نقدی توسط بانک‌ها، سوپرمارکت‌ها و روزنامه‌ها به این کار مبادرت ورزیدند.

۲- عملیات روانی: به باور روان‌شناسان، یادگیری عبارت است از ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار یا رفتار بالقوه که از تجربه ناشی می‌شود و نمی‌توان آن را به حالت‌های موقتی بدن مانند آنچه بر اثر بیماری، خستگی یا داروها ایجاد می‌شود نسبت

داد. از این تعریف می‌توان استنباط کرد که عملیات روانی نیز نوعی یادگیری است. به تعبیر دقیق‌تر عملیات روانی، عملیات برنامه‌ریزی‌شده‌ای است که به واسطه ارسال اطلاعات در پی تأثیر بر هیجانات، انگیزه‌ها رفتار مخاطبان است.

۳- وجود مدیریت قوی در ورزشگاه‌ها: یکی از عواملی که به بروز و تشدید خشونت در ورزشگاه‌ها دامن می‌زند، ضعف مدیریتی ورزشگاه‌ها است. به موقع نفروختن بلیت‌های بازی، به‌موقع باز نشدن درب‌های ورزشگاه‌ها، جلوگیری نکردن از ورود افراد اضافی به ورزشگاه‌ها به‌رغم پر بودن سکوها، عدم کنترل مناسب در فروش بلیت‌های مسابقات، به‌گونه‌ای که عده‌ای از تماشاگران با بلیت‌های تقلبی وارد ورزشگاه‌ها شوند یا با خرید بلیت‌های اضافی ایجاد بازار سیاه کنند. کمبود امکانات رفاهی مناسب در ورزشگاه‌ها و... از جمله مصادیق ضعف در مدیریت ورزشگاه‌ها و مسابقات فوتبال است؛ بنابراین ورزشگاه‌ها نیازمند یک مدیریت قوی هستند تا جو استادیوم‌ها را هنگام برگزاری مسابقات خصوصاً مسابقات مهم به‌راحتی تحت کنترل و نظارت داشته باشند.

۴- فراهم کردن تسهیلات و امکانات رفاهی در ورزشگاه‌ها: با توجه به اینکه دو متغیر رضایت از امکانات و تسهیلات و سازگاری هدف‌ها و شیوه‌های تحقق هدف‌ها، بر تمایل به خشونت و پرخاشگری طرفداران فوتبال در ورزشگاه‌ها تأثیر بسیار زیادی دارند، باید اقدامات مناسبی برای فراهم ساختن تسهیلات و امکانات فیزیکی و خدماتی برای تماشاگران و طرفداران فوتبال انجام شود.

۵- توجه و اهمیت دادن به عوامل وضعیتی: با توجه به تأثیر متغیرهای وضعیتی (نظیر زمان برگزاری مسابقه، شرایط فیزیکی برگزاری مسابقه، اهمیت و حساسیت نتیجه مسابقه)، فدراسیون فوتبال افزون بر چاپ و انتشار بروشور، اعلامیه، تابلو و پوستر تبلیغاتی در محدوده ورزشگاه‌ها، هم‌چنین ترویج و تبلیغ انگاره‌های مناسب رفتاری برای طرفداران، بازیکنان باشگاه‌ها را نیز در مورد کنترل واکنش‌هایشان هنگام ابراز هیجان در واقع کامیابی یا ناکامی آموزش دهند تا از بروز خشونت‌ها و پرخاشگری‌هایی که متأثر از عامل‌های وضعیتی هستند جلوگیری شود.

۶- نقش و رسالت مطبوعات خصوصاً مطبوعات ورزشی: با توجه به نقش مؤثر رسانه‌ها در فرهنگ‌سازی و ارتباطشان با مخاطبان، این امکان وجود دارد که مطبوعات

ورزشی در کنار ایفای کارکرد اطلاع‌رسانی، مخاطبان خود را در جنبه‌های گوناگون آموزش دهند. این امر به‌ویژه در مطبوعات ورزشی طرفدار یا وابسته به باشگاه‌ها بیشتر صدق می‌کند. بیشتر طرفداران تیم‌های فوتبال ارتباط نسبتاً مستمری با این قبیل مطبوعات دارند. افزون‌براین، مطبوعات مذکور این توانمندی را دارند که برای کاهش حساسیت‌های موجود پیرامون رقابت‌های تیم‌های فوتبال، به‌گونه‌ای مؤثر وارد عمل می‌شوند و افزون‌بر حساسیت‌زدایی برای ایجاد ارتباط فرهنگی مناسب و آموزش رفتارهای جمعی، به شکلی صحیح و مناسب با الگوهای مثبت فرهنگی و اجتماعی تلاش کنند.

۷- توجه به پایگاه اقتصادی - اجتماعی تماشاگران: با توجه به این‌که پایگاه اقتصادی - اجتماعی بر رفتار خشونت‌آمیز و پرخاش‌جویانه طرفداران فوتبال تأثیر معکوس دارد؛ بنابراین بیشتر طرفدارانی که برای تماشای مسابقات فوتبال تیم‌های مورد علاقه خویش به ورزشگاه مراجعه می‌کنند، متعلق به طبقات متوسط رو به پایین هستند. وضعیت اقتصادی این افراد، امکان دسترسی آنان به امکانات متنوع مربوط به گذران اوقات فراغت و بهره‌گیری مناسب از تسهیلات و امکانات آموزشی و پرورشی و تفریحی در مقایسه با دیگران محدود است.

۸- ایجاد انجمن‌ها و تشکل‌های رسمی یا نیمه‌رسمی توسط واحدهای فرهنگی باشگاه‌ها: با توجه به ارتباط هواداران پرشور با باشگاه‌های موردعلاقه‌شان و نیز بالا بودن میزان تمایل به رفتارهای پرخاش‌جویانه خشونت‌آمیز بین این دسته از طرفداران، باید انجمن‌ها تشکل‌های رسمی یا نیمه‌رسمی توسط واحدهای فرهنگی باشگاه‌ها به‌منظور جلوگیری و کنترل رفتارهای پرخاش‌جویانه از سوی این قسم از هواداران آنها رواج یابد. به بیان دیگر، مسئولان فرهنگی باشگاه‌ها باید به مواردی همچون برگزاری برنامه‌های آموزشی، فرهنگی و تفریحی برای طرفداران، استفاده از کارشناسان علوم رفتاری و اجتماعی برای آموزش‌های لازم، درباره چگونگی کنترل و هدایت رفتارها در وضعیت‌های هیجانی به طرفداران توجه کنند.

منابع

- رحمتی، محمد مهدی (۱۳۹۰)، جامعه شناختی خشونت ورزشی، انتشارات علمی و فرهنگی: تهران.
- شیخ، سعید (۱۳۹۲)، علل و زمینه های پیدایش هولیگانیزم در ورزش با رویکرد تماشاگران فوتبال در ایران (مطالعه موردی)، دومین کنگره بین المللی علم و فوتبال، تهران.
- عنبری، موسی (۱۳۸۸). بررسی علل خشونت گرایی در میان تماشاگران فوتبال، طرح پژوهشی جهاد دانشگاهی واحد تهران.
- کبیری، سعید (۱۳۹۲)، بررسی نقش نیروی انتظامی در کاهش پر خاشگری و هیجانات تماشاگران فوتبال (مطالعه مورد تماشاگران داماش رشت و ملوان بندرانزلی)، طرح تحقیقاتی به سفارش دفتر تحقیقات کاربردی نیروی انتظامی استان گیلان، رشت.
- مهرآیین قمی، محمدرضا (۱۳۹۰). نظریه های جامعه شناسی و ورزش، تهران: انتشارات جامعه شناسان.
- Black Thierry, M. and F. Friday, vandalism and aggression in the soccer Sociological Study (study team Gohar Zagros), research report, 1390.